

Методична розробка

на тему:

**Навчання учнів в умовах виробництва і виробничої
практики.**

Виконав:

майстер в/н

професія: машиніст папероробної
(картоноробної) машини (сіткар),

машиніст гофрувального агрегата

Грінчук В.М.

Зміст

Вступ

1. Аналіз досліджень навчання учнів в умовах виробництва
 - 1.1. Виховання в процесі професійного навчання.
 - 1.2. З'єднання навчання з продуктивною працею.
 - 1.3. Зв'язок теорії з практикою.
 - 1.4. Принцип єдності індивідуальних і колективних форм учбово-виробничої діяльності.
 - 1.5. Систематичність і послідовність формування професійних умінь і навиків
 - 1.6. Принцип наочності.
 - 1.7. Принцип доступності.
 - 1.8. Принцип комп'ютеризації навчання
2. Плануюча документація щодо організації виробничого навчання та виробничої практики.
3. Професійно-практична підготовка
 - 3.1. Виробниче навчання
 - 3.2. Виробнича практика
4. Порядок надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики
5. Основні завдання навчання на виробництві і виробничій практиці.
 - 5.1. Обов'язки працівників по керівництву практикою учнів.
 - 5.2. Спільна робота майстра в/н із кваліфікованими робітниками- наставниками й адміністрацією підприємства.

Вступ.

Законодавство України про професійно-технічну освіту базується на Конституції України і складається з Законів України "Про освіту", "Про професійно-технічну освіту", "Про охорону праці" та інших нормативно-правових актів.

Складовою навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах є виробниче навчання і виробнича практика учнів навчальних закладів, які організуються і проводяться відповідно до Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики (затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.99 № 992), Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці (затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.92 № 442), Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах (затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 30.05.06 № 419), Положення про навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним з важкими роботами і роботами з шкідливими або небезпечними умовами праці (затверджене наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 30.12.94 № 130) та інших нормативних документів у галузі професійно-технічної освіти.

Виробнича практика найбільш конкретно готує майбутніх спеціалістів до самостійного виконання обов'язків на первинній посаді, куди учні прибудуть працювати.

Внесок молодих спеціалістів у практичну діяльність підприємств, установ, організацій відповідної галузі знаходиться у прямій залежності від їх підготовленості до роботи, від їх теоретичного кругозору і практичної умілості.

Вид практики та терміни її проведення визначаються навчальним планом відповідної спеціальності, зміст та послідовність – наскрізною програмою – основним навчально-методичним документом практичної підготовки.

Основними нормативно-правовими актами при організації та проведенні практики учнів, слухачів професійно-технічних закладів є:

Закон України «Про освіту»;

Закон України «Про професійно-технічну освіту»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 1999 р. № 992 «Про затвердження Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики».

Якість практики залежить від чіткої організації та взаємодії різних структурних підрозділів навчального закладу навчально-методичного керівництва, бажання та

правильного підходу до питань практики з боку учнів, сприятливого ставлення баз практики.

Базою практики є установа, підприємство, організація будь-якої форми власності, яка забезпечує виконання програми практики для відповідного кваліфікаційного рівня. Практика проводиться на підставі договорів на проведення практики, тривалість яких може визначатись як на період конкретного виду практики, так і на більш тривалий термін.

На учнів, які проходять практику на підприємстві (організації, установі), розповсюджуються законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (організації, установи). Тривалість робочого часу учнів під час проходження виробничої практики регламентується законодавством України про працю. Керівники баз практики своїм наказом зараховують учнів на конкретні робочі місця (посади), а за відсутності робочих місць – дублерами працівників, а також призначають керівників практики. За наявності вакантних місць учні можуть бути зараховані на штатні посади, якщо робота на них відповідає вимогам програми практики.

Виробнича практика дає учню можливість остаточно переконатися в правильності зробленого ним вибору. Під час її проходження він може перевірити свій професіоналізм. Звичайно, особливо важливих і відповідальних завдань він може і не отримати, але цілком здатний працювати рядовим виконавцем і взяти участь у вирішенні загальних виробничих завдань.

Сьогодні, коли система гарантованого розподілу випускників вже не працює, саме на виробничій практиці учням надається можливість проявити і зарекомендувати себе, а керівникам підприємств – познайомитися з новими кадрами і, якщо вони того варті, запросити їх до себе на роботу після закінчення навчання.

Практикант під час роботи на виробництві має можливість вивчити реальні ситуації і перевірити отримані під час навчання знання. Він може самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи вірність своїх висновків перед керівником практики. Майбутній спеціаліст навчається субординації, роботі в колективі, отримує навички професійного спілкування.

Проходячи тільки теоретичний курс і отримуючи практичні знання в стінах навчальних закладів, учні не завжди ясно розуміють, чим насправді їм доведеться займатися на робочому місці. Саме в умовах виробництва учні набувають практичні знання і необхідні навички. Тобто, виробнича практика підвищує рівень кваліфікації відповідних професій, що актуально сьогодні для всіх галузей економіки.

Професійно-технічна освіта вважається одним з головних факторів, який забезпечує стабільність економіки, але вона починає занепадати. Тому на сьогодні головними завданнями перед соціальними партнерами повинні бути:

активізація роботи на виконання заходів Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки;

контролювання з боку держави вимог роботодавців при прийнятті на роботу;

підвищення престижності технічних і робітничих професій перед молоддю;

збільшення кількості та якості кадрів робочих професій;

встановлення дієвого механізму зв'язків підприємств з профтехучилищами;

забезпечення в повному об'ємі фінансування витрат на розвиток ПТНЗ за рахунок бюджетних коштів різних рівнів;

розробка та прийняття “Загальнонаціональної цільової програми, збереження та розвитку трудового потенціалу” та відповідних регіональних програм;

розвиток вітчизняного виробництва та розширення внутрішнього ринку з метою створення нових робочих місць;

оновлення матеріально-технічної бази ПТНЗ;

створення та оснащення сучасним обладнанням, устаткуванням ПТНЗ;

залучення підприємств, організацій у наданні учням ПТНЗ робочих місць для проходження виробничої практики;

введення нового порядку формування та розміщення державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників;

створення рівних стартових можливостей отримання освіти для різних верств населення;

активне сприяння позитивному ставленню до технічних професій в школі;

1. Аналіз досліджень навчання учнів в умовах виробництва

1.1 Виховання в процесі професійного навчання. Даний принцип передбачає формування в учнів наукового світогляду, високих моральних якостей, стійкої готовності до праці, виховання дисциплінованості, свідомості й активності як основ культурної поведінки. Виховання в процесі професійного навчання означає необхідність виробити в учнів повагу до людей праці, забезпечити гармонічне сполучення фізичних і розумових функцій, сформувати всебічно розвитку особистість сучасного робітника.

Зв'язок навчання і виховання здійснюється через продуктивну, правильно організовану працю учнів. У процесі праці виробляється звичка до напруги духовних і фізичних сил, виховується працьовитість, наполегливість у досягненні мети і подоланні труднощів. Свідоме відношення до праці є інтегральною якістю у підготовці кваліфікованих робітників. Воно припускає розвиток творчих здібностей, активності і самостійності в навчальній і трудовій діяльності.

Принцип науковості в професійному навчанні означає опору на науку як джерело системи законів, закономірностей, понять, фактів, досліджуваних учнями по загальнотехнічних і спеціальних предметах, і виявляється насамперед у доборі навчального матеріалу і застосовуваних методів навчання.

Як відомо, фундаментом навчальних предметів є ті галузі науки, основи яких вивчаються в системі професійно технічної підготовки. Отже, наука служить конкретним джерелом змісту навчання, визначаючи ідеї, закони, поняття, факти і поставляючи, образно говорячи, «будівельний матеріал» для формування відповідної навчальної дисципліни (предмета, курсу).

Принцип науковості в загальноприйнятому понятті зобов'язує в процесі навчання розкривати реальні зв'язки явищ природи, суспільства і мислення, переходячи від простого співіснування явищ до встановлення причинних зв'язків, від зв'язків простих і очевидних до більш складним, загальним і глибоким.

Політехнічний принцип. Основні принципи всіх процесів виробництва служать науково-виробничою базою політехнічного навчання. Практична реалізація політехнічного принципу в навчанні кваліфікованих робітників висуває у визначені вимоги до змісту і методики теоретичного і виробничого навчання.

На сучасному етапі організації професійної підготовки, здійснення взаємозв'язку її з загальноосвітньою підготовкою має бути створення загальних методик навчання визначеної професії, що охоплюють весь цикл професійної підготовки майбутніх робітників по професіях широкого профілю чи по групах професій, і часток методик по окремих загальнотехнічних і спеціальних предметах. Це дозволить створити умови для більш раціонального здійснення фундаментальних

принципів: взаємозв'язку загальноосвітньої і професійної підготовки, політехнізму і з'єднання навчання з продуктивною працею.

1.2.З'єднання навчання з продуктивною працею.

У сучасних умовах даний принцип лежить в основі навчання, і виховання учнів, тому що він є методологічною базою змісту навчання і виховання. Це обумовлено насамперед тим, що реалізація названого принципу дозволяє найбільше раціонально сполучити педагогічні і виробничі задачі по підготовці кваліфікованих робітників у праці, у сфері матеріального виробництва. Разом з тим з'єднання навчання з продуктивною працею забезпечує ефективне засвоєння світоглядних ідей і морально-правових норм, формування політехнічних знань, умінь і навичок і свідомого відношення до праці, єдність двох аспектів - засвоєння і застосування знань; воно виключає вузьку типізацію задач підготовки кваліфікованих робітників.

Нарешті, значення даного принципу визначається загальними цілями і задачами з підготовки майбутніх робітників. Без нього взагалі неможливо кваліфіковано навчати учнів у системі професійно технічного навчання.

Даний принцип пронизує весь педагогічний процес у ПТНЗ, усі його складові частини і тому є фундаментальним дидактичним принципом. Реалізація його не тільки дидактична, але і політична, економічна, народногосподарська проблема в підготовці кваліфікованих робітників. Здійсненню даного принципу в процесі виробничого навчання сприяють усі його частини (теоретична і практична), що будуються на реально існуючих у виробництві техніці і технологічним процесам. При цьому в умовах автоматизованого виробництва підсилюється роль праці у вихованні учнів.

1.3.Зв'язок теорії з практикою.

Розглядаються теорія і практика в нерозривному зв'язку і взаємодії, причому вирішальною стороною цієї взаємодії виступає практика. Теорія в кінцевому рахунку є результатом узагальнення практичного досвіду мас.

При реалізації принципу зв'язку теорії з практикою у виробничому навчанні учнів слід дотримуватися ряду дидактичних вимог:

При вивченні теоретичного матеріалу необхідно відповідно до логіки навчальних предметів попередньо підготовляти учнів до продуктивної праці, створюючи умови для встановлення зв'язку теорії з практикою. Це забезпечується продуманою системою дидактичних методів і прийомів навчання, введенням системи задач, вправ, лабораторно-практичних робіт. Крім того, на уроках потрібно систематично орієнтувати учнів, у якому процесі ними мають бути застосовані знання, що повідомляються.

Уся трудова діяльність учнів повинна спиратися на теоретичні знання, тому що професійні уміння і навички, сформовані без опори на ці знання, мають вузький професійний характер. При цьому необхідно виробити в майбутніх робітників

уміння застосовувати знання в праці, для чого варто використовувати спеціальні вправи. Учні повинні навчитися знаходити загальне в різноманітних технічних і технологічних проявах. Це сприяє здійсненню політехнічного принципу і підвищує професійну мобільність молодих робітників.

Добір учбово-виробничих завдань повинний бути підлеглий задачі розвитку творчих здібностей, що припускає додаток усієї системи отриманих знань, сформованих умінь і навичок до виконання виробничих задач при найменших витратах засобів на виробництво продукції. Це вимагає проведення спостережень, самостійного рішення поставлених задач, систематичного вивчення досвіду новаторів і передовиків виробництва, оволодіння передовими методами праці, формування навичок роботи в учнів, з додатковою літературою, чіткою організацією контролю й обліку з боку викладачів і майстрів за діяльністю учнів.

1.4.Принцип єдності індивідуальних і колективних форм учбово-виробничої діяльності.

Даний принцип означає необхідність розумного сполучення індивідуальних і колективних форм діяльності учнів; ціль його -успішно сформуванню систему знань, умінь і навичок і виховати трудовий колектив, створити умови для активної роботи всіх учнів на основі індивідуального підходу до кожного з них. Вимога цього принципу полягає в тому, що учні навчаються в колективі, групи в профтехучилище і після його закінчення працюють у виробничому колективі підприємства. Тому одна із задач виробничого навчання -навчити учнів працювати у виробничому колективі при високій індивідуальній відповідальності кожного. Це означає необхідність розуміти задачі і мету, виховувати здатність дорожити честю колективу, підкоряти особисті інтереси суспільним.

1.5.Систематичність і послідовність формування професійних умінь і навиків.

Кожен випускник ПТНЗ одержує кваліфікацію, що дозволяє йому зайняти визначене місце у виробничому процесі і виробничому колективі підприємства. В основі цієї кваліфікації поряд з теоретичними знаннями лежить система професійних умінь і навичок. Рівень її характеризується не тільки робочим розрядом, але і здатністю випускника швидко орієнтуватися в сучасному виробництві і потребою до подальшого підвищення кваліфікації й навчання.

Принцип систематичності і послідовності припускає етапність у формуванні професійних умінь і навичок. *Перший етап* - навчання в лабораторіях і майстернях ПТНЗ. Програма може передбачати вивчення технології розчленовування, для того щоб у результаті навчання в учнів склалося конкретне представлення про технологію

виробництва в цілому. При цьому викладач повинний враховувати наявну техніку і замовлення базових підприємств. Навчання окремим операціям проводиться від простого до складного, що забезпечує поступове формування умінь і навичок.

Другий етап здійснюється в основному в цехах підприємств і є перехідним від умов ПТНЗ до умов підприємства. Тому він більш складний у визначенні організації навчання. Специфіка переходу полягає у включенні учнів в активну виробничу діяльність. Навчання учнів на даному етапі повинне бути високоорганізованим, для того щоб вони могли не тільки закріпити раніше отримані уміння і навички, але і прагнути до ефективного використання техніки, підвищенню якості продукції, що випускається. Крім майстра в навчанні і вихованні учнів велику роль відіграє колектив цеху, бригади, ланки, де працює учень, наставники молодих робітників.

Третій етап - виробнича практика на робочих місцях базових підприємств. Це найважливіша складова частина виробничого навчання, мета якої - завершити формування основ професійної майстерності учнів і залучити їх до участі в суспільній діяльності підприємства.

1.6.Принцип наочності.

Наочність є істотним чинником у підготовці робітників для обслуговування автоматизованих виробництв, необхідним при вивченні і засвоєнні основ науки і техніки, при формуванні світогляду молодого поповнення робітничого класу. Наочність характеризується як предметно-адекватним засвоєнням, так і доведенням до свідомості предмета пізнання, що учиться, простим вихованням, що потрібно у всіх фазах педагогічного керівництва навчальним процесом у ході пізнання. Потрібно відзначити, що наочне доведення до свідомості в навчанні не слід обмежувати конкретними значеннями сприйняттям знань, формуванням першого уявлення про предмет пізнання. Наочне доведення до свідомості є складовою частиною керівної педагогічної діяльності, наприклад, при переробці, закріпленні і систематизації придбаних знань. У зв'язку з цим наочність вважається дидактичним принципом для всього навчального процесу (теоретичного і виробничого).

Принцип наочності можна реалізувати в тому випадку, якщо навчання організоване так, що в ньому всі учні планомірно і систематично одержують наочне відображення, необхідне для досягнення цілей, намічених у навчальних програмах, і засвоєння відповідного змісту. Розглянута в такий спосіб наочність є і засобом, і якістю навчання.

При здійсненні цього принципу викладачі і майстри повинні дотримуватися наступних правил:

1. Надавати учням можливість для живого сприйняття речей і явищ через безпосередній показ справжніх предметів і процесів, а також передавати їм досвід власного сприйняття.

2. Стимулювати цілеспрямовану і свідому пізнавальну і трудову діяльність учнів на уроці, в експериментах, на екскурсіях, при застосуванні навчальних засобів і т.д.

3. У використанні наочних приладдя постійно гарантувати єдність конкретного й абстрактного, раціонального й емоційного.

Постійно додатково перевіряти наочність придбаного відображення при передачі, роз'ясненні чи обґрунтуванні учнями отриманих раніше знань.

Дозувати використання нових засобів ІКТ у залежності від задач і змісту навчального предмета і логіки навчального процесу.

1.7.Принцип доступності.

У невіддільному зв'язку з наочністю в навчанні варто розглядати його доступність. Якщо вимагаємо ми наочності стосовно відображення дійсності, придбаному в навчальному процесі пізнання, то дидактичних принципів доступності відноситься взагалі до відповідного рівня розвитку учнів, тобто формуванню якостей їхньої особистості. Викладачами враховуються інтереси, вікові і психічні особливості учнів при визначенні цілей, розробці змісту і при методичній організації навчання. Доступність у навчанні реалізується комплексом умов: змістом навчального матеріалу навчання, дозами його використання в ході діяльності тих, яких навчають котрі повинні підбиратися викладачем, майстром, щоб забезпечити по можливості кращий успіх засвоєння нових знань, формування умінь, розвитку переконань і виховання рис характеру.

1.8Принцип комп'ютеризації навчання

розглядається нами як фундаментальний принцип, реалізований в умовах цілісного процесу професійної підготовки. З огляду на, що в перспективі комп'ютерне навчання займе ведуче місце в загальній теорії і практиці педагогічного і виробничого процесів у ПТНЗ, даний принцип буде реалізовуватися не тільки самостійно, але і через специфічні принципи, що забезпечать об'єктивне функціонування підсистем комп'ютерного навчання: проектування цілей, зміст програмно методичного забезпечення комп'ютерного навчання; створення педагогічних програмних засобів; педагогічну, технічну і психолого-фізіологічну реалізацію застосування ІКТ у навчальному процесі; керування педагогічною діяльністю викладача, майстра і пізнавальною діяльністю учнів; результат навчання [5].

Фундаментальність принципу комп'ютеризації обумовлена міжнауковою взаємодією кібернетичної, педагогічної, психологічної і фізіологічної теорій у науці, техніці, педагогіці і виробництві (створення технічних систем; розвиваючого навчання, проблемного навчання; оптимізації навчання; людської, у тому числі професійної, діяльності; теорії стадійного навчання; поетапного формування

розумових дій; фізіологічної теорії системності роботи мозку; навчання про рефлекторну основу психічних процесів).

У професійній підготовці ІКТ використовується при підготовці кваліфікованих робітників, що обслуговують цю техніку (наладчики, оператори, слюсарі-ремонтники та ін.), і одночасно чи роздільно як засіб засвоєння знань, формування умінь і навичок. Але можливості застосування ІКТ набагато ширше.

Вивчаючи вітчизняний і закордонний досвід, можна зробити висновок, що застосування ІКТ у ПТНЗ найбільше доцільно в наступних областях навчально-виховної і продуктивної діяльності:

ІКТ як об'єкт вивчення і знаряддя праці при підготовці робітників, зайнятих обслуговуванням машин і устаткування, автоматизованого на базі ІКТ і МПТ;

ІКТ як ефективний засіб навчання, включаючи АОС і тренажери на базі ІКТ і елементи автоматизованих робочих місць учнів;

ІКТ як засіб надання учням і викладачам учбово-технічної, науково-технічної й іншої довідкової інформації (автоматизовані інформаційні системи);

ІКТ як засіб організації і керування навчально-виховною роботою в профтехучилищі (автоматизована система керування).

Ефективність використання ІКТ на уроках у першу чергу визначається якістю програмно-методичного забезпечення, складовою частиною якого є педагогічні програмні засоби обчислювальної техніки (ППС ВТ).

При створенні ППС ВТ необхідно проектувати як змістовну (інформаційну), так і організаційно-управлінську сторони педагогічного процесу, тобто алгоритми керування самостійною пізнавально-практичною діяльністю учнів для досягнення поставленої на уроці мети. ППС ВТ повинні розроблятися з обліком пропонуваного до них психолого-педагогічних, фізіолого-гігієнічних і технічних вимог. Істотними у виборі тем і елементів змісту, необхідного для розробки ППС ВТ, є: важливість і складність досліджуваного матеріалу, додання наочності при вивченні схем, вузлів, деталей технічних пристроїв і ін., програмування навчального матеріалу, введення однозначних відповідей учнями.

ІКТ та їхні програмні засоби навчального призначення доцільно застосовувати на уроці тоді, коли вони можуть дати значну педагогічну ефективність, тобто коли традиційні форми, методи і засоби навчання не здатні реалізувати досягнення поставлених дидактичних цілей і задач навчання.

Досвід показує, що ефективність від застосування ІКТ вище, якщо навчальна програма містить незначну кількість текстового матеріалу, а більше різних схем, графіків, малюнків, динамічних моделей досліджуваних явищ і процесів.

Тому доцільно програмувати такий зміст навчального матеріалу, що може бути проілюстрованим через графічні можливості конкретного типу ІКТ.

2.Плануюча документація щодо організації виробничого навчання та виробничої практики:

-При укладанні *плану роботи на навчальний рік в розділі цього плану "Професійно-практична підготовка"* плануються заходи щодо забезпечення і вдосконалення організації виробничого навчання та виробничої практики, розробки відповідних планів, дидактичних матеріалів для комплексного методичного забезпечення занять (уроків), підбір навчально-виробничих робіт тощо;

-*На семестр, курс підготовки* майстром виробничого навчання *складається перелік навчально-виробничих робіт*, який погоджується зі старшим майстром, розглядається і схвалюється на засіданні методичної комісії та затверджується заступником керівника з навчально-виробничої роботи ПТНЗ. До зазначеного переліку додається технологічна та технічна документація, що розробляється методичними комісіями ПТНЗ на основі державних стандартів;

-*На місяць майстрами виробничого навчання складаються плани виробничого навчання* у відповідності з робочими навчальними планами і робочими навчальними програмами професійно-практичної підготовки та переліками навчально-виробничих робіт для навчальних груп і погоджуються зі старшим майстром та затверджуються заступником керівника з навчально-виробничої роботи.

За відсутності умов для фронтального навчання учнів окремим видам робіт додатково складаються графіки їх переміщення по робочих місцях.. в якому вказуються прізвища учнів, теми програми, назви робочих місць, ділянок та тривалість роботи на кожному робочому місці. Під час навчання професіям, для яких передбачені лабораторно-практичні практичні заняття з водіння тракторів, дорожньо-будівельних машин та інших транспортних засобів, розробляються плани проходження учнями, слухачами практичних і лабораторно-практичних занять та графіки індивідуального навчання водінню для кожної навчальної групи.

У ПТНЗ сільськогосподарського та меліоративного профілю план виробничого навчання навчальної групи передбачає послідовність і строки проведення робіт на машинах, що відповідають періодам виконання сільськогосподарських робіт і коригуються з урахуванням природних умов;

-*План навчально-виробничої діяльності ПТНЗ* розробляється старшим майстром *на півріччя* на основі робочих програм професійно-практичної підготовки, переліку навчально-виробничих робіт, фонду навчального часу, погоджується з заступником керівника з навчально-виробничої роботи і затверджується керівником ПТНЗ;

-*План уроку виробничого навчання* є особистим робочим документом майстра виробничого навчання і *складається* ним за довільною формою відповідно до

робочої навчальної програми з професійно-практичної підготовки, плану виробничого навчання на місяць з дотриманням педагогічних та методичних вимог **на кожний день занять з виробничого навчання в майстернях ПТНЗ або на виробництві;**

-Під час виробничої практики учнів майстер виробничого навчання розробляє **план роботи на кожний робочий день.**

3.Професійно-практична підготовка

складається з виробничого навчання, виробничої, переддипломної (передвипускної) практики і проводиться у навчально-виробничих майстернях, на полігонах, тренажерах, автодромах, навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на виробництві чи у сфері послуг за такими формами:

- уроки виробничого навчання(практичного водіння) у ПТНЗ;
- уроки виробничого навчання на виробництві чи у сфері послуг;
- виробнича практика на робочих місцях чи у сфері послуг;
- переддипломна (передвипускна) практика на виробництві чи у сфері послуг;
- інші форми професійно-практичної підготовки.

3.1.Виробниче навчання

включає:

- навчання учнів у навчально-виробничих майстернях, на дільницях і полігонах;
- навчання учнів, слухачів безпосередньо на підприємствах, будівельних об'єктах, полях, фермах, де вони, під керівництвом майстрів виробничого навчання навчаються використовувати сучасні механізми та інструменти, набувають потрібних практичних навичок самостійно та якісно виконувати роботи. Під час навчання учнів практичному водінню транспортних засобів заняття проводяться на навчальних полігонах, автодромах, трактородромах на маршрутах, погоджених з місцевими підрозділами ДАІ. Заняття проводяться згідно з графіком, складеним майстром виробничого навчання групи та затвердженим заступником керівника з навчально-виробничої роботи.

Виробниче навчання проводиться у навчальних групах чисельністю не менше 12 чоловік, а на третьому ступені професійно-технічної освіти не менше 6 чоловік.

3.2Виробнича практика

учнів, слухачів проводиться безпосередньо на робочих місцях на підприємстві чи у сфері послуг. Під час виробничої практики **учні ведуть щоденник виробничої практики**, у якому керівник практики оцінює виконання навчально-виробничих

робіт, та по її закінченню робить загальний висновок про результати виробничої практики.

Виробнича практика може здійснюватись *лише на тих робочих місцях, які атестовані* відповідно до Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці і відповідають нормативно-правовим актам з охорони праці.

4.Порядок надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики

Переліки підприємств, зобов'язаних надавати учням, слухачам робочі місця або навчально-виробничі ділянки для проходження виробничого навчання та виробничої практики, формуються професійно-технічними навчальними закладами з урахуванням пропозицій підприємств-замовників підготовки кваліфікованих робітників, роботодавців, місцевих органів виконавчої влади і затверджуються обласною державною адміністрацією.

У переліках зазначаються назви підприємств та кількість робочих місць або навчально-виробничі ділянки, що мають виділятися кожним підприємством протягом певного періоду, назви і місцезнаходження ПТНЗ та квоти робочих місць для учнів, слухачів цих навчальних закладів.

Учні, слухачі можуть з дозволу керівництва ПТНЗ добирати для себе місця для проходження виробничого навчання та виробничої практики.

Виробниче навчання та виробнича практика учнів, слухачів можуть проводитися, як виняток, з дозволу Головного управління освіти і науки облдержадміністрації у навчально-виробничих майстернях, на ділянках, полігонах, будівельних об'єктах, навчальних господарствах та інших підрозділах ПТНЗ за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі робочих навчальних планів і програм.

Учні, слухачі ПТНЗ на час виробничого навчання та виробничої практики до складу (списку) і штатного розпису працівників не включаються.

ПТНЗ та підприємство, що надає робочі місця або навчально-виробничі ділянки, не пізніше 2-х тижнів до початку виробничого навчання та виробничої практики укладають на основі типового договору, що додається, договір про надання робочих місць або навчально-виробничих ділянок для проходження учнями, слухачами виробничого навчання та виробничої практики.

ПТНЗ не пізніше ніж за один тиждень до початку виробничого навчання та виробничої практики подають підприємствам списки учнів, слухачів із зазначенням прізвищ майстрів виробничого навчання навчальних груп, навчальні програми з виробничого навчання та виробничої практики.

До початку виробничої практики або виробничого навчання на підприємстві **неповнолітні обов'язково проходять медичний огляд, а також спеціальне навчання з питань охорони праці** в обсязі діючих на підприємстві навчальних програм з наступною перевіркою знань з охорони праці в установленому на підприємстві порядку.

Наказом по навчальному закладу на період проведення виробничої практики та виробничого навчання **призначаються особи** цього закладу, **відповідальні за її проведення**, які зобов'язані контролювати створення на підприємстві безпечних і здорових умов праці неповнолітніх, навчання з безпеки праці, пожежної безпеки, виконання неповнолітніми вимог охорони праці.

Перед початком виробничого навчання та виробничої практики **керівник підприємства видає наказ про персональний розподіл учнів, слухачів ПТНЗ на робочі місця та визначає види робіт і призначає відповідальних за проведення практики і навчання**. Цим самим наказом оформляється закріплення неповнолітніх за досвідченими працівниками-інструкторами, а також із числа кваліфікованих фахівців призначаються особи, відповідальні за безпечне проведення практики на дільниці (у цеху).

П'ятдесят відсотків заробітної плати, нарахованої за час виробничого навчання і виробничої практики учням ПТНЗ, які отримують стипендію і харчування, може бути направлено на рахунок навчального закладу для здійснення його статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, а п'ятдесят відсотків виплачується учню.

5.Основні завдання навчання на виробництві і виробничій практиці.

Адаптація в конкретних виробничих умовах

Закріплення й удосконалювання професійних знань, умінь і навичок

Спеціалізація по вибраній професії

Нагромадження досвіду самостійної роботи

Оволодіння прийомами роботи на сучасному встаткуванні, прогресивній технології, високопродуктивному інструментом, пристосуванням

Оволодіння досвідом передовиків і новаторів виробництва.

А також вивчення питань наукової організації праці на робочому місці, охорони праці, виховання в учнів свідомої дисципліни, повага до традицій підприємства й прагнення їх примножити.

Формування таких професійно важливих якостей, як швидкість реакції, координація й погодженість рухів при одночасній роботі обох рук, спостережливість,

уміння визначити на слух несправність у роботі встаткування й інструментів, розвиток окоміру.

5.1 Обов'язки працівників по керівництву практикою учнів.

Роботу з навчання й виховання учнів на робочих місцях підприємств майстри виробничого навчання проводять під керівництвом директора ліцею, заступника директора по учбово-виробничій роботі й старшого майстра.

Директор ліцею заздалегідь підписує договір з підприємством про навчання учнів в умовах виробництва й виробничої практики, затверджує плани виробничої діяльності навчальних груп, проводить наради із працівниками ліцею й підприємства з питань навчання й практики учнів, керує методичною роботою, керує засіданням педагогічної ради на якому обговорюються питання організації й проведення практики на штатних робочих місцях.

Заступник директора по учбово-виробничій роботі розглядає й затверджує графіків переміщення учнів по робочих місцях, організує забезпечення майстрів випускних груп програмами, керує роботою з надання методичної допомоги працівникам підприємства.

Старший майстер керує роботою майстрів виробничого навчання по складанню графіків переміщення учнів по робочих місцях і переліків кваліфікаційних виробничих робіт, уточнює правила охорони праці, затверджує плани роботи майстрів на день, надає методичну допомогу майстрам в/н й працівникам підприємства, організує обмін досвідом їхньої роботи із проведенням занять із учнями, керує роботою майстрів по підготовці учнів до виконання пробних робіт і підготовці до випускних іспитів.

Контроль адміністрації ліцею за проходженням передвипускної виробничої практики може бути фронтальним і тематичним.

При фронтальному контролі адміністрація перевіряє підготовку майстра до занять, виконання програм практики, якість професійних знань, навичок і вмінь учнів, ведення плануючої й обліково-звітної документації.

Ціль тематичного контролю може бути перевірка питань забезпечення учнів робітниками місцями, завантаження їхньою роботою, передбаченим програмою практики, навчання учнів прийомом і методом праці передових робітників.

Самостійності учнів при виконанні виробничих завдань; якість виконаних робіт, виконання учнями технологічної й трудової дисципліни.

Значну роль у контролі за виробничим навчанням і виробничою практикою учнів приділяється відділу технічного навчання кадрів підприємств. Систематичний контроль за навчанням і практикою учнів проводить майстер п/о. Ретельний,

продуманий контроль дає йому можливість вчасно закріпити успіхи учнів і попередити порушення технологічної й трудової дисципліни.

Передбачені навчальними планами професійно-технічних умов навчання учнів в умовах виробництва й виробнича практика проводиться під керівництвом майстра виробничого навчання. Його робота й обов'язки в цей період в основному полягає в наступному:

1. Вивчення виробничого процесу на підприємствах, тому що моя група за фахом слюсар з ремонту автомобілів проходить практику на автотранспортних підприємствах і ремонтних цехах. Я вивчив виробничий процес цих підприємств, оснащення робочих місць, організацію робочих місць, організацію праці робітників.
2. Участь майстра в/н в оформленні учнів на підприємство.
3. Визначення форм навчання, ділянок, робочих місць для учнів, об'єктів учбово-виробничих робіт.
4. Складання графіка переміщення учнів на робочих місцях, ділянках, комплектування учнівських бригад.
5. Розподіл учнів по бригадах кваліфікованих робітників. Закріплення учнів за кваліфікованими робітниками, (видаються накази по цехах на кожного учня).
6. Проведення організаційних бесід - нарад із бригадирами виробничих бригад, з наставниками.
7. Інструктування учнів про порядок навчання, правилах внутрішнього розпорядку в трудовому колективі й поведженні на підприємстві.
8. Організація занять по вивченню учнів правил охорони праці й здачі відповідних заліків. Оформлення допуску учнів на підприємстві.

За час проходження виробничої практики майстер обов'язково інструктує учнів про способи виконання учбово-виробничих робіт на вступному інструктажі, а потім впродовж дня проводить індивідуальне інструктування в кожному цеху окремо , якщо є в цьому необхідність.

Під час поточного інструктажу майстер контролює завантаження роботами відповідною вимогою навчальної програми.

о Майстер в/н бере участь на заключному інструктажі в прийманні робіт виконаних учнями, виставляє оцінки успішності.

о Майстер в/н робить контроль і забезпечення режиму учбово-виробничою діяльністю учнів на виробництві. Видає й робить контроль виконання учнями завдань по вивченню сучасної техніки й технології.

о Майстер в/н організує навчання учнів передовим прийомам і способам виконання виробничих робіт (майстер залучає практикою учнів проводить майстер в/н. Ретельний, продуманий контроль дає йому можливість вчасно закріпити успіхи учнів і попередити порушення технологічної й трудової дисципліни.

Передбачені навчальними планами професійно-технічних умов навчання учнів в умовах виробництва й виробнича практика проводиться під керівництвом майстра виробничого навчання. Його робота й обов'язки в цей період в основному полягає в наступному:

1. Вивчення виробничого процесу на підприємствах, тому що моя група за фахом слюсар з ремонту автомобілів проходить практику на автотранспортних підприємствах і ремонтних цехах. Я вивчив виробничий процес цих підприємств, оснащення робочих місць, організацію робочих місць, організацію праці робітників.
2. Участь майстра в/н в оформленні учнів на підприємство.
3. Визначення форм навчання, ділянок, робочих місць для учнів, об'єктів учбово-виробничих робіт.
4. Складання графіка переміщення учнів на робочих місцях, ділянках, комплектування учнівських бригад.
5. Розподіл учнів по бригадах кваліфікованих робітників. Закріплення учнів за кваліфікованими робітниками, (видаються накази по цехах на кожного учня).
6. Проведення організаційних бесід - нарад із бригадирами виробничих бригад, з наставниками.
7. Інструктування учнів про порядок навчання, правилах внутрішнього розпорядку в трудовому колективі й поведженні на підприємстві.
8. Організація занять по вивченню учнів правил охорони праці й здачі відповідних заліків. Оформлення допуску учнів на підприємстві.

За час проходження виробничої практики майстер обов'язково інструктує учнів про способи виконання учбово-виробничих робіт на вступному інструктажі, а потім у пліні дня проводить індивідуальне інструктування в кожному цеху окремо, якщо є в цьому необхідність.

Під час поточного інструктажу майстер контролює завантаження роботами відповідною вимогою навчальної програми.

-Майстер в/н бере участь на заключному інструктажі в прийманні робіт виконаних учнями, виставляє оцінки успішності.

- Майстер в/н робить контроль і забезпечення режиму учбово-виробничою діяльністю учнів на виробництві. Видає й робить контроль виконання учнями завдань по вивченню сучасної техніки й технології.

-Майстер в/н організує навчання учнів передовим прийомам і способам виконання виробничих робіт (майстер залучає передовиків виробництва до інструктування учнів по нових прийомах і способам праці, прилучення учнів по об'єктах роботи, робочим позначкам, ділянкам;

-Майстер в/н допомагає учнем під час передвипускної практики. Контролює правильність ведення щоденників, їх заповнення, а також дотримання учнями охорони праці й виконання санітарно-гігієнічних вимог.

-Майстер в/н допомагає учнем у підборі кваліфікованих (пробних) виробничих робіт, допомагає в організації їхнього виконання, бере участь у прийманні виконаних робіт, допомагає учнем у підборі матеріалів (креслень) для виконання письмових екзаменаційних робіт, допомагає у виготовленні плакатів, посібників, планшетів.

5.2 Спільна робота майстра в/н із кваліфікованими робітниками-наставниками й адміністрацією підприємства.

1. Ознайомити наставників і керівників (виділених адміністрацією підприємства) із програмою виробничого навчання й виробничою практикою.

2. Ознайомити наставників і керівників практики з учнями, які включаються у виробничі бригади й прикріплюються за наказом начальника цеху за наставниками.

3. Відповідний підбор учбово-виробничих робіт для роботи учнів.

4. Участь у проведенні наставниками вступного й поточного інструктування учнів по виконанню учбово-виробничих робіт.

5. Бесіди з наставниками й керівниками практики з питань удосконалювання методики навчання й виховання учнів, а також з питань оплати праці, дотримання норм охорони праці.

6. Спільне обговорення якості робіт і продуктивності праці учнів, і мер по їхньому підвищенню

Висновок

Розвиток промисловості вимагає всезростаючого припливу, молоді на виробництво.

Підприємства відчувають потребу в технічно грамотних, культурних молодих робітниках, що володіють професійною майстерністю, що відповідають вимогам сучасного виробництва, науково-технічного прогресу й перспективам їхнього розвитку.

У зв'язку із цим перед системою професійно-технічним утворенням коштує завдання підготовки робітників високої кваліфікації, що володіють високим рівнем загальної культури й утворення, міцними професійними знаннями, уміннями, і навичками, здатних орієнтуватися в складній виробничій обстановці.

Професійна підготовка робітників у профтехучилищах здійснюється на уроках теоретичного й виробничого навчання й на об'єктах підприємства, а також у період передвипускної виробничої практики на штатних робочих місцях.

Дуже важливо ефективно використовувати час, відведений на виробничу практику.

Ретельний відбір змісту занять, раціональну організацію навчально-виховного процесу, включення в навчання й виховання учнів передових робочих і інженерно-технічних працівників базових підприємств, використання прогресивних форм і методів навчання, а також кваліфіковане керівництво учбово-виробничою діяльністю практикантів з боку передових робочих підприємств. Від рішення цих питань багато в чому залежить якість професійної підготовки молоді.

Висновок

Таким чином, процес організації навчальної діяльності учнів в системі професійно-технічної освіти відбувається на основі тісної взаємодії теорії і практики. Практичні уміння і навички формуються на основі знань, що поглиблюються, вдосконалюються. Це визначає необхідність, по-перше, координації вивчення спеціальних предметів і виробничого навчання таким чином, щоб теорія випереджала практику, по-друге, високого рівня спеціальних знань майстрів виробничого навчання, по-третє, наявність тісних між предметних зв'язків у діяльності майстрів і викладачів спеціальних предметів (спеціальної технології) та предметів загальноосвітніх дисциплін, вчасності, природничо-математичних.

Досягнення успішної роботи та завершального процесу навчання є практика, а саме безпосередній зв'язок навчального закладу та підприємства, організацій(роботодавців).

Література

Журавлев В. І. Педагогіка в системі наук про людину / В. І. Журавлев. - М., 1990.

Педагогіка / под ред. Ю. К. Бабанського. - М., 1983.

Принципи навчання в сучасній педагогічній теорії і практиці / редкол.: А. В. Усова, А. Н. Звягін. - Челябинск, 1989.

НАКАЗ МОН України від 30. 05. 2006, № 419 «Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах»

Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10 лютого 1998 року.

